

VÅREN 2013

DENNE TEKSTSAMLINGEN ER TILGJENGELIG FOR NEDLASTNING PÅ WWW.HALOGALANTEATER.NO
UNDER PRESSE

NINA WESTER

Tiltrer formelt som teatersjef fra 1.1.2013.

Nina Wester (38) kommer fra Otterøya utenfor Namsos og er utdannet regissør og dramatiker fra Dramatiska Institutet i Stockholm (uteksaminert 2006). Hun har siden arbeidet på bl.a. Stockholm Stadsteater, Dramaten, Riksteatern, Folkteatern i Göteborg, Nationaltheatret, Det Norske Teatret, Hålogaland Teater og Den Nationale Scene. I 2010 vant Nina Hedda-pris for Årets beste forestilling for «Vi som er hundre» på Rogaland Teater. I Sverige har hun vunnet QX-prisen for «Årets föreställning» samt fått sine forestillinger invitert til den svenske teaterbiennalen.

Nina er kjent for å ha et sterkt samfunnsengasjement i sine forestillinger. Hun har gjort forestillinger om Midtøsten, asylpolitikk, papirløse og hatkriminalitet.

- For meg er all teater en politisk og en arena for samfunnsdebatt. Ikke med partipolitiske fortegn, men medmenneskelige. Teatret skal være et laboratorium som undersøker hva det innebærer å være menneske, hvilke strukturer hindrer oss, løfter oss. Teatret skal gi stemme og form til det som ikke er åpenbart.

For Wester er det viktig å sette repertoaret inn i en kontekst og være tydelig på hva det er teatret undersøker for hver sesong. Under 2013 tar hun utgangspunkt i at det er 100 år siden kvinner i Norge fikk stemmerett.

- Stemmens rett er min overskrift for dette året. Med det mener jeg å undersøke hvilke stemmer vi ikke hører til vanlig i samfunnet, hvilke er det som overdøver, fortrykker og skaper usynlige maktstrukturer. I tillegg har vi et Europa i dyp økonomisk krise, noe det også var på 1930-tallet. Da som nå var høyreekstremismen på framvekst, noe som er dypt alvorlig for vårt demokrati. Disse to sporene vil løpe parallelt gjennom dette første året og speile seg i vårt repertoar og andre arrangementer. Blant annet vil vi i forbindelse med den internasjonale kvinnedagen holde et internasjonalt seminar om feministpunk-bevegelsen i Russland i samarbeid med Amnesty.

For Wester er teatret en samfunnsaktør som skal løfte frem ulike spørsmål, uten å gi de rette svarene.

- Teatret skal være i samtida og ha blikket rettet utover. Det skal ta pulsen på landsdelen og verden omkring oss. Gjennom nyskrevet dramatik, prosessorienterte prosjekter og relevante klassiske stykker skal vi belyse ulike tematikker som er aktuelle her og nå, sier den nye teatersjefen som mener Nord-Norge er det mest spennende stedet å befinne seg i Norge akkurat nå.
- Mange blikk er rettet mot nordområdene. Nordkalotten har store ressurser på veldig mange plan, som vi skal verne om og videreutvikle. Samtidig som vi har mange utfordringer som må frem i lyset, og der vil jeg at teatret skal stå sentralt. Vi skal ta puls og temp på samtida, og være i problemstillinger som brenner akkurat nå.

Hålogaland Teater sin politiske tradisjon var avgjørende for at Nina ville ha denne jobben. Måten teatret arbeidet på under sin oppstart harmonerer med metodene hun selv har lært under utdannelsen i Stockholm.

- Å gjøre research ute blant folk og la publikum ta del i teaterarbeidet er en viktig del av min bakgrunn, på samme måte som det er det for Hålogaland Teater. Jeg har ingen ønsker om å kopiere 70-tallet, jeg bare mener vi i dag har noe å lære av den måten å tenke nærhet til publikum på. Ikke minst når vi er et regioneteater. Vi må i større grad være der folk er. Institusjonene har en tendens til å mure oss inne på de fine husene våre, vi må bli flinkere til å være på andre arenaer også, sier Nina som skal gjøre teater i klasserom, blant ungdom i regionen og i samarbeid med det frie scenekunstheltet.

I tillegg er det viktig for henne å løfte frem barn og unges perspektiv.

- Det finnes ikke noe viktigste enn å lage teater for morgendagens ledere og kulturkonsumenter. Men vi må våge mer, ikke forsøke å tre ferdigtygde verdensbilder ned over dem. Derfor vil arbeidet med Lille Hålogaland Teater bli enda viktigere for teatret fremover i tillegg til et 3-årig ungdomsprosjekt jeg sjøsetter til høsten under tittelen «Power!».

Nina har tidligere regissert «Velkommen» (2010) og «Hamlet» (2012) på Hålogaland Teater og er gjennom dette arbeidet blitt godt kjent med teatret. Når hun nå tiltrer som teatersjef kommer hun til et teater hun har stor kjærlighet og respekt for.

- Jeg har lenge ønsket å bli teatersjef for å kunne tenke lengre tanker og få sette mine visjoner ut i praksis, som like mye handler om det kunstpolitiske som om repertoar.

Å arbeide med teater nært folket og publikum er uhyre viktig for meg, at teater ikke blir noe eksklusivt for én gruppe mennesker. Der har Hålogaland Teater en tradisjon i ryggmargen som er helt avgjørende for meg. Det speiler seg også i de ansatte som ikke bare er enormt kompetente, men dedikerte kunstarbeidere som ønsker diskusjon og progresjon. Det er ikke en selvfølge, sier Wester som ikke kan få rost teatret høyt nok.

- Ikke minst har kulturbyen Tromsø et nysgjerrig og åpent publikum som liker å bli overrasket. Det gjør at jeg ikke kjenner meg begrenset, snarere tvert om utfordret og inspirert. Det lover jeg at publikummet skal bli også.

BLIKKTROMMEN

av Günter Grass og Armin Petras

Norgespremiere 10.januar, Scene Øst

Blikktrommen handler om Oscar, gutten som nekter å vokse. Det handler om et Tyskland tvunget i kne, om Oscars mor, Agnes, med de hete hendene. Det handler om framveksten av nazismen, om destruksjon av en by, om bruspulverkjærlighet, om det å spise så mye ål at man dør av det - og om en død leketøyshandler.

I et magisk realistisk språk gir Günter Grass oss et unikt perspektiv på menneskelig overmot og avmakt. Han stiller spørsmål ved om man kan stole på det man tror man vet og det man tror man husker. Ikke minst er *Blikktrommen* en hardtslående sanselig historie som står i direkte dialog med dagens politiske situasjon i Europa. Den får oss til å tenke på hvilke strømninger og holdninger som kan virvles opp når velferdsstaten kveles og gjeldskrise truer.

Regi: Jon Tombre

Scenografi: Lawrence Malstaf

Komponist: Nils Johansen

Kostymedesign: Kathrine Tolo

Lysdesign: Isak Eriksen Bjørn

Oversettelse: Kristin Auestad Danielsen

Dramaturg: Tale Næss

Skuespillere:

Ketil Høegh

Anneli Drecker

Rebekka Nystabakk

Sondre Pettersen

Trond Peter Stamsø Munch

Regissør Jon Tombre, kjent for sterke visuelle og musikalske forestillinger på Hålogaland Teater som *Hamsuns feber* og *Alexander den store*, transformerer Scene Øst til en burlesk fantasi over 40-tallet der publikum atter en gang utfordres til å se teaterrommet fra et nytt perspektiv.

Den unge talentfulle tromsøværingen Sondre Pettersen spiller Oscar, en djevlesk musikalsk gestalt. Anneli Drecker spiller han mor, og Bel Canto med makker Nils Johansen gjenforenes i forestillingen der musikk og tekst smelter sammen til en gjennomkomponert helhet.

MISTERO BUFFO

av Dario Fo

Turnépremiere i Vadsø 15. januar, Vadsø kino

Tromsøpremiere 7. februar, Prøvesalen

Et hvert teater med respekt for seg selv har sin egen gjøgler. På Hålogaland Teater heter han Kristian Fr. Figenschow jr. Hva er vel mer naturlig enn å la han boltre seg med gjøglermonologene til den italienske teaterlegenden Dario Fo?

Mistero Buffo er en samling gjøglermonologer fra middelalderen der et stort antall karakterer får komme til orde. Humoren står i sentrum, samtidig som den politiske brodden skinner igjennom. Det var ikke for ingenting at gjøglerne gjennom århundrer ble elsket av folket, men hatet av myndighetene. På grunn av sin skarpe tunge og sitt raske hode kan gjøgleren være farlig for makthaverne.

Dario Fos satiriske verk har vært en viktig del av Hålogaland Teaters historie med *Vi betale ikkje!* fra 1978 og *Mamma heks* fra 1982. Nå fortsetter vennskapet med denne monologen som har blitt spilt over hele verden til stor glede i flere tiår.

Mistero Buffo føyer seg inn i en folkelig teatertradisjon der skuespilleren står i sentrum og alle andre virkemidler er skåret ned til beinet. En krakk. Et glass vann. 30 ulike karakterer.

Kom og opplev han Kristian Fr. Figenschow jr. I en usminket og komisk teateropplevelse av de sjeldne.

Regi : Terje Strømdal

Takk til Trøndelag Teater

Æ HAR RÆTT!

av og med Trine Lise Olsen

Urpremiere DKS 24. januar, i klasserom!

Tromsøpremiere 27. februar, Scene Øst

I 2013 er det 100 år siden kvinner i Norge fikk stemmerett. Dette markerer Hålogaland Teater med å sende ut stand-up komiker Trine Lise Olsen til klasserom i landsdelen. Under cover som lærervikar snur hun opp og ned på forventede forestillinger rundt hva det innebærer å ha stemmens rett.

Møt den synske lærerinna, den mannssjåvinistiske rosabloggeren og ikke minst få med deg Trine Lises egen musikkvideo fra en het badestamp.

Spilles i samarbeid med Den Kulturelle Skolesekken (DKS)

I februar vil en egen teaterversjon av forestillinga spilles på Hålogaland Teater. Da med usedvanlig mye glitter, glamour og karaokemaskiner. Mer informasjon om dette kommer senere.

Regi: Nina Wester

Forestillinga er støttet av institusjonen Fritt Ord.

HEDWIG AND THE ANGRY INCH

av John Cameron Mitchell, Oversatt til nord-norsk av Morten Kjerstad

Norgespremiere 14.februar, Scene Vest

For første gang er det gitt tillatelse til å sette opp den kultforklarte punkpopglamrock musikalen Hedwig and the Angry Inch i Norge. Norgespremierer finner sted i Tromsø, på Hålogaland Teater, på nordnorsk, med byens egen F.A.C.E - superstar Per Kristian «Fox» Trollvik i hovedrollen som den råkjefta queerdronninga Hedwig!

På skyhøye hæler og platinablond parykk inntar han Scene Vest som for anledningen er gjort om til en luguber nattklubb med et hårete band og et antall karakterer som forteller historien om hennes liv.

Den begynner i Øst-Berlin på 80-tallet med en amerikansk soldat og en kjønnsoperasjon. Det er hva som kreves for at Hans (som han da het) skal kunne forlate den delte byen og komme til drømmelandet USA. Men operasjonen blir mislykka og soldaten breaks his heart. Hans bestemmer seg for å bli rockestjernen Hedwig og finne sitt livs kjærlighet.

Regi: Mattias Jesper Brunn

Koreografi: Carl Olof Berg

**Scenografi/ Kostymedesign/
Maskedesign:** Daniel
Åkerstrøm-Steen

Lysdesign: Elisabeth Nilsson

Skuespillere:

Per Kristian Trollvik
Maryon Eilertsen
Marius Lien
Trude Øines
Inge Kolsvik

Gitar: Frank Cock

Bass: Rudi Nikolaisen

Trommer: Espen Høgmo

I Hedwigs univers finnes ingen grenser mellom drøm og virkelighet, mellom kjærlighet og svik, mellom mann og kvinne. Hedwig er det hun selv bestemmer at hun vil være.

Sammen med bandet *The angry inch* serverer hun oss sine mislykkede forsøk på å bli elsket og jakten etter å bli et helt menneske. Alt med et bredt smil og en fantasifull garderobe ingen så langt nord har sett maken til!

Hedwig and The Angry Inch fikk sitt store gjennombrudd da scenemusikalen ble film i 2001. Filmen har vunnet et stort antall priser og skapt en kult rundt Hedwig som har reist verden over med fulle hus i så vel Europa som i Asia.

Produced Off Broadway by Peter Askin, Susann Brinkley and James B. Freyberg at the Jane Street Theatre where it opened February 14, 1998, under the direction of Peter Askin. Originally produced in New York City by David Binder in association with the Westbeth Theatre Center, Arnold Engelman, Producing Director.

© Hålogaland Teater 2012

PIPPI LANGSTRØMPE

av Astrid Lindgren

Musikk av Georg Riedel

Premiere 18. april, Scene Vest

Endelig kommer Pippi Langstrømpe til Hålogaland Teater !

Alle kjenner vi henne. Pippilotta Viktualia Rullgardina Chrysmynta Efraimsdatter Langstrømpe. Verdens sterkeste jente som flytter inn i Villa Villekulla med bestevennen Herr Nilsson og en prikkete hest og en sekk full av gullpenger som hun har arvet fra faren sin som er sjørøverkonge.

I nabohuset bor Tommy og Annika, to veloppdragne barn som gjør som de voksne sier. Men når Pippi kommer blir livet snudd på hodet, for Pippi gjør som hun selv vil. Det liker ikke Pruseluskan, som vil ha henne på barnehjem, og så kommer politiet Kling og Klang, og noen tyver, og en sirkusdirektør, og et stort sjørøverskip! I møte med Pippi kan hva som helst skje.

Det er barnets stemme og rett til å bestemme over sitt eget liv som står i fokus i denne forestillingen der publikum får krumelurepiller for å slippe å bli voksne.

Regi: Hilde Brinchmann Børresen

Skuespillere:

Rebekka Nystabakk
Gunnar Eiriksson
Trude Øines
Marius Lien
Kristian Fr. Figenschow jr.
Kristine Henriksen
Inge Kolsvik
Maja Bohne Johnsen
Mats Holm Ernstsen

Oversatt til nord-norsk av:
Ragnar Olsen

Scenografi/ kostymedesign: Ingrid Tønder

Dukkemaker: Erik Häger

Lysdesign: Øystein Heitmann

Dramaturg: Tale Næss

Rebekka Nystadbakk spiller rollen som Pippi i den første nordnorske versjonen oversatt av teatrets husdikter Ragnar Olsen. Et energisk ensemble står på scenen i en leken scenografi akkompagnert av musikk innspilt av fjorårets Les Misérables-orkester under ledelse av Simon Revholt.

Ingen forfatter har betydd mer for barn verden over enn Astrid Lindgren. Hennes karakterer Emil, Pippi, Madikken og Barna i Bakkebygrenda er kjente deler av barndommen for de fleste. Få figurer fra etterkrigstidens barnelitteratur har satt så dype spor etter seg som jenta med de orange flettene og hatt så stor betydning for fremveksten av kvinners rettigheter. Det hele startet vinteren 1941 da Astrid Lindgrens syv år gamle datter Karin ble syk og ba moren fortelle en historie om Pippi Langstrømpe. Moren begynte å fortelle, og med tiden vokste historiene og ble til stor glede for både datteren og vennene hennes. Det var først tre år senere, da Astrid Lindgren hadde vrikket foten, at hun satte seg til for å skrive ned historiene påtenkt som en fødselsdagspresang til Karins tiårsdag. Astrid Lindgren omarbeidet manuset og sendte det til en barnebokkonkurranse og vant førsteprisen for sin historie. 13.september (1945) er satt til Pippis offisielle bursdag og boken ble utgitt i slutten av november samme år.

KRANES KONDITORI

av Cora Sandel

Premiere 25. april, Scene øst

«Morskjærighet. Alle snakker om den. Den skal liksom tåle alt mulig, utholde alt, tilgi alt. Men det er en drøm. Hva får de fleste av oss tilbake av barna våre? Overbærende forakt. Medlidenhet, om vi er heldig. Av sånt dør kjærighet. Til og med morskjærigheten. Som nå i jula. De kalde, kritiske blikkene deres på alt. Tausheta, den trykka stemninga. En har gjort sitt ytterste. Sprunget omkring. Tigget. Satt seg i gjeld. I enda mer gjeld. Ingenting er nok, ingenting rekker. Å forklare nytter ikke. Hva skal en forklare? Jeg sitter ikke der en jul til og kjenner meg som en forbryter som ikke har oppfylt sine forpliktelser. Jeg gjør det bare ikke. Nei, jeg gir fan i dem.»

Denne klare stemmen er hentet fra Katinka Stordal i «Kranes Konditori». Som en Ibsens Nora, bryter hun tabu som fortsatt ligger der lenge etter at Cora Sandel skrev boka i 1945.

Det handler om Tromsø. Det er mellomkrigstid, fattige år og byen skal feire 100 års-jubileum. De fine fruene vil ha sydd ferdig kjolene sine, men byens eneste syerske Katinka vil ikke. Hun setter seg på byens kafe «Kranes Konditori» og venter på at livet skal gå under. Der møter hun den sjømannen Stivhatten som hun forteller sin historie til. Foran henne rulles det opp et kammerspill fra hennes liv med byens ansikter som vitne.

Dramatisert av Nina Wester

Regi: Voula Kerekliidou

På scenen:

Gjertrud Jynge, Trond Peter Stamsø Munch, Maryon Eilertsen, Guri Johnson, Ketil Høegh, Elisabeth Jørgensen, Thor-Harald Normann Pedersen, Lars Angell-Pedersen, Nora Bjørvig Henriksen

Scenograf/kostyme: Gunnar Ekman

Lys: Jon Paulsen

Maske: Janina Rolfart

«Kranes Konditori» ble første gang spilt på Hålogaland Teater i 1986 med Elsa Lystad i hovedrollen. Forestillingen er en av teatrets største suksesser noensinne, noe teatersjef og dramatiker Nina Wester ønsker å løfte frem gjennom å presentere den i en ny versjon. Hun har selv dramatisert Sandells bok og valgt å zoome inn på Katinkas historie istedenfor å gå inn i det store persongalleriet. Byen Tromsø vil være tilstede i form av publikums, som er gjester på Kranes Konditori, som om det var her og nå.

Cora Sandel er et pseudonym for den norske forfatteren Sara Cecilia Görvell Fabricius (født 20. desember 1880, død 3. april 1974). Hun ble født i Kristiania, vokste opp i Tromsø, og flyttet til Sverige i 1921. I unge år forsøkte Fabricius å etablere seg som kunstner. 25 år gammel dro hun til Paris for å gå på malerskole, og bodde i Frankrike i 15 år. Under oppholdet i Frankrike begynte hun å skrive reiseskildringer og noveller. Forfatterdebuten kom i en alder av 46 år. *Alberte og Jakob* (1926) ble den første i en trilogi sammen med *Alberte og*

friheten (1931) og Bare Alberte (1939). Etterkrigsromanen Kranes konditori ble en enda større publikumssuksess, og ble dramatisert av Helge Krog bare noen måneder etter at boka kom ut. Kranes konditori ble filmatisert av den danske regissøren Astrid Henning-Jensen i 1951.

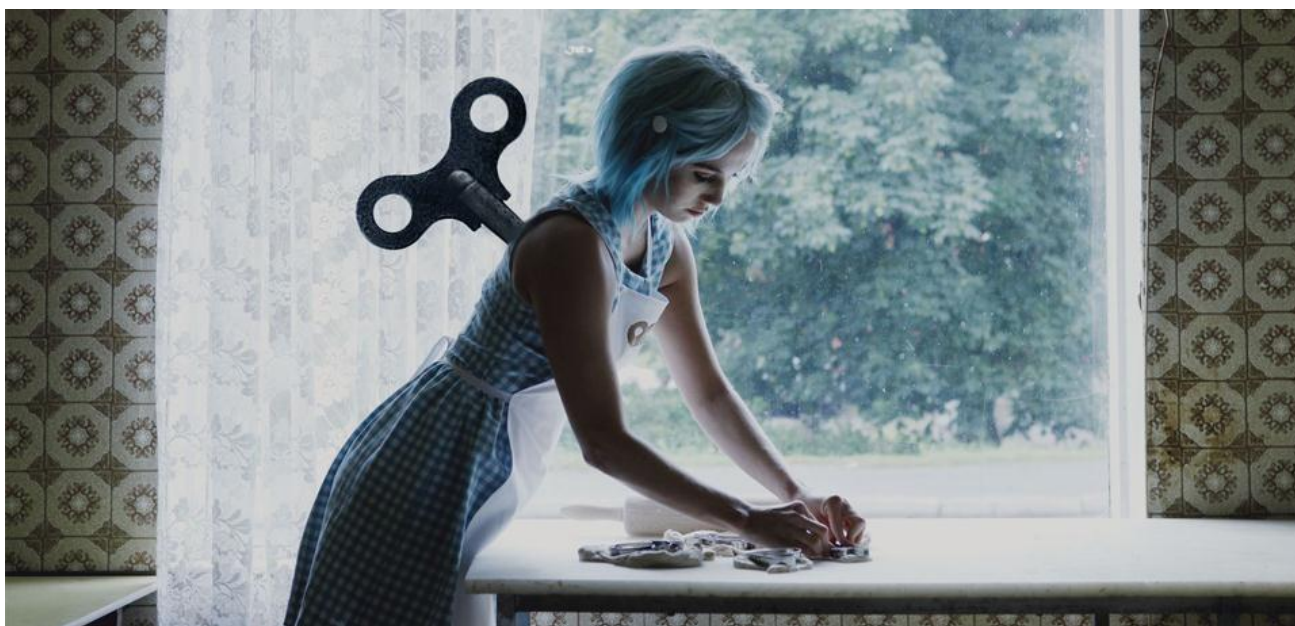
Gertrud Jynge, til vanlig skuespiller ved Det Norske Teatret, har for første gang valgt å ta turen til hjembyen og Hålogaland Teater for å spille Katinka Stordal. Med seg har hun en annen hjemvendt tromsøværing Trond Petter Stamsø Munch og Maryon Eilertsen, som også var med i 1986, spiller Fru Kranes. I rollen som barna Borghild og Jørgen møter vi fire talentfulle ungdommer, som spiller rollene delt på to lag.

En fast utstilling om Cora Sandel og hennes liv er å finne på Perspektivet Museum. I forbindelse med forestillingen vil det bli arrangert byvandring i Sandells fotspor.

Mer info om dette kommer senere.

GJESTESPILL

BAKERIET

av Katma og Figurteatret i Nordland

*På en øde øy i havet står et lite bakeri
I bakeriets varme indre bor tre bakerinner
Tre mestre i kunsten å bake brød og kake
Det eneste de venter på rett nå
Er de som skal få kjøpe og få smake*

En forestilling som viser hva som kan skje når vi har vært alene lenge, lenge. Inspirert av Inger Hagerups dikt: «Det bor en gammel baker».

Lille Hålogaland Teater sin kunstneriske leder Katrine M. E. Strøm har skapt teater til å spise opp. Inspirert av baker Jul Nilsen på hjemstedet Andenes, som har eksistert i snart 100 år, har Katrine sammen med tre dansere skapt en forestilling med ekte Katma touch – forførende, gåtefull, spennende, vakker - åpen for barnas deltagelse og på deres egne premisser.

– Jeg ønsker å gi ungene som ser på noe å sette tennene i. Et ungt publikum skal ikke bare underholdes, men også utfordres, sier scenekunstneren som i 2010 vant Gullsekken for forestillingen «Usynlige» som ble spilt på biblioteket i Tromsø.

Konsept, manus, regi:
Katrine M. E. Strøm

Komponist: Håvard Lund

Scenograf, kostymer: Ingunn Sønsteby

Dansere/koreografer: Maria Henriette Nygård, Ane Evjen Gjøvåg, Åse Marie Rannestad

Lysdesign: Thomas Bendiksen

Lyddesign: Alexander R. Hansen

Elektronikk: Are Simonsen

Markedsføring/ grafisk design: Svein Spjelkavik

Snekker: Sindre Nicolaisen

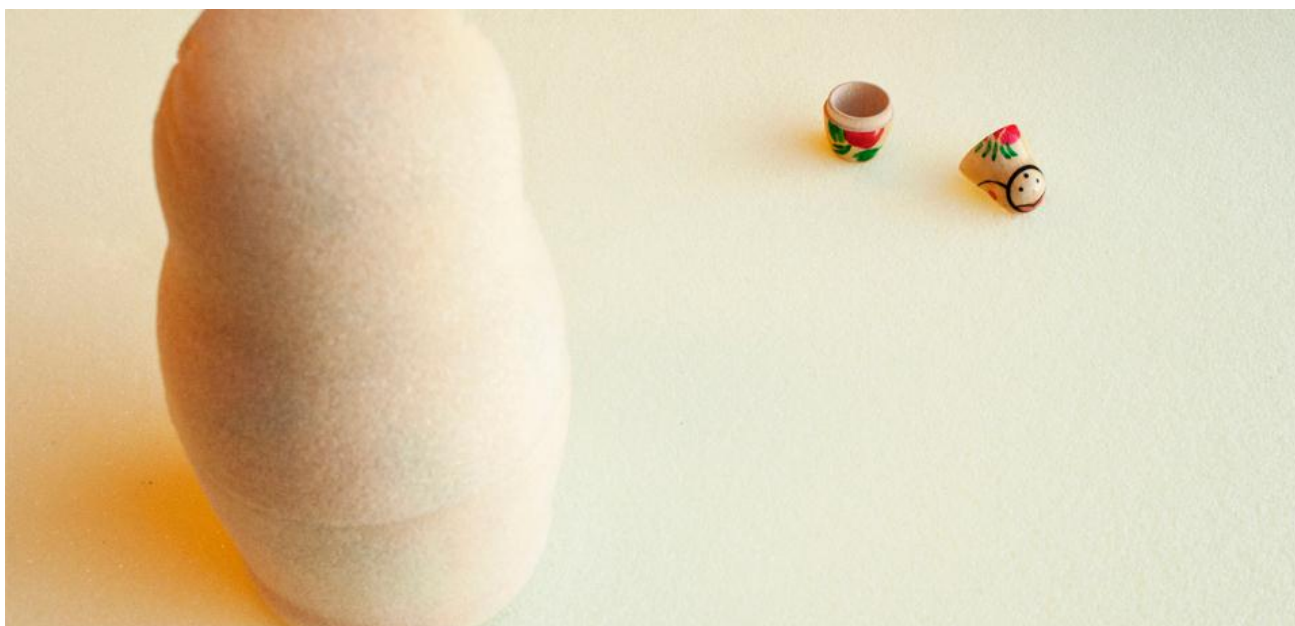
Foto: Mariell Amelie Lind-Hansen

Make-up: Ole Elias Høve

«Bakeriet» er hennes fjerde produksjon ved Figurteatret i Nordland. Tidligere Katmaproduksjoner på Figurteatret er Exit Alice (2003), Sukker Sirkus (2004) og Vidunderkammer (2007).

Forestillingen er støttet av: Norsk kulturråd, spenn.no, Fond for lyd og bilde og Nordland fylkeskommune

HAPPY BIRTHDAY, PUTIN

av Rebekka/Huy

Som en del av minifestivalen *Stemmer 2013 # Russland* 7.-9.mars presenteres gjestespillet *HAPPY BIRTHDAY PUTIN* av kunstnerduoen Rebekka Nystabakk og Huy Le Vo. Forestillingen tar utgangspunkt i den russiske journalisten og menneskerettighetsforkjemperen Anna Politkovskaja, som ble drept 7.oktober 2006 på Vladimir Putins fødselsdag. Hun var en av de fremste kritikerne av ledelsen i Kreml. Spesielt ble hun kjent gjennom sin dekning av konflikten i Tsjetsjenia.

Med forestillingsprosjektet betraktes hendelsen fra trygg, norsk avstand, og stiller spørsmålet om vi kan si noe om andre uten å si noe om oss selv? Forestillingen hadde premiere på Dramatikkens Hus våren 2011.

REBEKKA/HUY består av skuespillerne Rebekka Nystabakk og Huy Le Vo, begge utdannet ved Akademi for Scenekunst i Fredrikstad i 2007. Rebekka jobber for tiden på Hålogaland Teater og har vært å se i *Blikktrømmen* og videre som Pippi i *Pippi Langstrømpe*. Huy vil mange kjenne igjen fra hovedrollen i suksessen *Alexander den store*.

Prosjektet er støttet av Norsk Kulturråd, Spenn.no, Fritt Ord, Fond for Lyd og Bilde, Fond for Utøvende Kunstnere og Fond for Frilansere.

Iscenesettelse og produksjon:
REBEKKA/HUY

Skuespiller: Rebekka
Nystabakk

Tekst: Rebekka Nystabakk,
Huy Le Vo og Geir Magne
Pedersen

Musikk: Solmund Nystabakk
og Lars Myrvoll

Lysdesign: Norunn Standal

Scenograf: Lisa Hjalmarson

Kunstnerisk konsulent:
Birgitte Strid

ARTLAB

ARTLAB

Stunte! Refse! Forske! Leke!
Skyte fra hofta!

En gang i måneden denne våren vil Hålogaland Teater i samarbeid med scenekunstnettverket RadArt presentere teaterstunt. Sammen med inviterte scenekunstnere vil vi forske i sceniske former, leke med tekster, krangle med samtida og skyte fra hofta. I beste dogmestil er det kort prøvetid og enkle virkemidler som gjelder i et uhøytidelig møte med publikum. Noen vil være på teatret, andre på Rådstua. Eller i en leilighet i Tromsdalen. Eller i et telt. Eller i et butikkvindu. Bli med på vårt kunstneriske utviklingsprosjekt og la oss høre hva du synes om kunst og følg med utover våren. Da kommer det nye ArtLaber til et sted nær deg.

ARTLab # 1 er et møte med skuespiller Maria Bock fra Hammerfest og regissør Ole Giæver fra Tromsø. De fleste kjenner dem fra sitt arbeid med film, men det mange ikke vet er at de også skriver tekster for teater. I tre dager vil de sammen med skuespillere fra Hålogaland Teater og RadArt leke med tekstene sine. Under TIFF kan du få se resultatet og høre dem fortelle om arbeidet. Vi lover våte gorilladrømmer og en intens familiehistorie.

Samtalepartnere er teatersjef Nina Wester og dramaturg Tale Næss.

Scene Øst lørdag 19.januar kl.15-17

ARTLab er et samarbeid med Dramatikkens Hus og RadArt.

STEMMENS RETT

Når noen roper, skal vi svare

En betraktning rundt Hålogaland Teater sitt repertoar våren 2013 ved dramaturg Tale Næss

Ingen lever i et fullstendig vakuum. Og det er samtida vi lever i. Hålogaland Teateret ønsker å gi rom for motstemmene. Når noen roper, skal vi svare. «Hålogaland Teater bærer med seg en sterk politisk tradisjon» - Nina Wester 2011

I en hul trestamme utenfor Villa Villekulla gjemte Pippi Langstrømpe bringebærbrus og gullpenger i min barndom. Jeg leste om henne med store øyne. Hun kunne selv råde over sitt liv, definere hva som var sant og hva som var rettferdig: Her er jeg! roper Pippi. Her er jeg og gir lyd fra meg. Som en protest, som et krav om kontakt, om et gjensvar.

Også i Hålogaland Teater sin store musikalske satsing på hovedscenen i vinter, «Hedwig and the Angry Inch», møter vi en kvinne som kan snakke for seg. Hedwig forlater et delt Tyskland rett etter krigen, til fordel for kjærligheten og USA. I et sprik mellom øst og vest er Hedwig en tvetydig skikkelse både som kjønn og som individ. Hun er hverken kvinne eller mann, hun er en som forlater og forlates. Ingen kan drømme som Hedwig, ta plass som Hedwig og ingen kan utslette seg selv som Hedwig. - Jeg er den nye Berlinmuren, sier hun - og hennes rop er et rop inn i vår egen samtid. Et rop om å kreve retten til å eie sin egen historie, om retten til å skape sin egen identitet og om musikken som det stedet der identiteten og en mulig verdighet skapes.

Det å oppdage seg selv handler om å oppdage de andre. Den tiden vi lever i, er formet av tanker andre har tenkt. Vi bygger våre ideer og handlinger på tradisjoner etablert i en tid vi ikke lenger lever i. Mange av de underliggende tankene om hva som er godt teater, hvordan vi bør leve våre liv, og hva som gjør oss lykkelige, har røtter i erfaringer andre mennesker har gjort seg i deres samtid. Når Hålogaland Teater nå vender blikket ut mot verden, er det viktig å se både forover og bakover. Hvordan ser det ut, det som former oss? Og hvis vi lar mennesker fra den tiden komme til orde – hva har de å si oss? Hedwig fra et oppmicket USA? Pippi Langstrømpe fra et solrikt etterkrigs-Sverige?

«Et teater, en litteratur eller et kunstnerisk uttrykk som ikke behandler sin egen tid, er irrelevant» - Dario Fo

I et intervju i dette magasinet sier Kristian Figenschou følgende om arbeidet han er i gang med i soloforestillingen «Mistero Buffo» av Dario Fo:

- Æ blir inspirert av måten han tør å si ifra på både direkte og indirekte. Man skal tørre å reise sæ og si ifra, tørre å gi bud om eget budskap. Det e jo dette som i bunn og grunn e en stor del av mitt virke - at æ har et budskap i det æ gjør.

Da Dario Fo skrev sin «Mistero Buffo», gikk han til en eldgammel fortellertradisjon for å møte samtida. Og når teateret nå velger å sette opp en tekst av nobelprisvinneren, er det ikke første gang vi gjør det. Tidligere har teateret spilt klassikere som «Vi betale ikkje» og «Mamma heks». Fo er en dikter som ønsker å sparke fra seg. Og når han sparker, sparker han oppover, ikke nedover.

Da arbeiderbevegelsene vokste fram i Europa, skapte de håp. Den feudale tida var over. Borgerne hadde hatt sin revolusjon. Nå var det de eiendomsløse, de som kun var arbeidskraft, som skulle få sin rettmessige plass. Fra slutten av 1800-tallet begynte arbeiderne å organisere seg, lage fagforeninger og partier. De var massene. Nå skulle flertallets stemme vinne igjennom.

Å få sin virkelighet speilet

Dette var de nye tankenes tid. Ismenes tid. Anarkismens, ateismens, kommunismens og nudismens tidsalder. Det var en tid for klassekamp, kjønnskamp og seksuell oppvåkning. Gud og øvrigheta ble utfordret. Kunsten forlot det figurative, og kvinnene oppnådde en ny posisjon i samfunnet, alt er i bevegelse. Men denne bevegelsen klippes av ved krigsutbruddet i 1914 - den første verdenskrigen, som fram til 1918 skal gjødsle Europas jorder med dets ungdom.

Etter fire år ligger Europa i ruiner og vinnerne kan definere framtida. I land som Tyskland og Italia er det arbeidsledighet og sosial nød. Der vokser nye bevegelser fram - bevegelser som ikke ser demokratiet som en løsning. Idelogier som tror på en sterk stat som kan styre markedskreftene og gi sitt folk velstand, trygghet og beskyttelse.

I oktober 1922 blir fascistenes leder Benito Mussolini den 27. statsministeren i Italia, men i

Tyskland er det Nasjonalsosialistiske Arbeiderpartiet NSDAP fortsatt lite. Så sent som i 1928 får partiet bare 2,6 % oppslutning. Der er det arbeiderbevegelsen som står sterkt. Men arbeiderbevegelsen er splittet, og bare fire år senere, i 1932, samler NSDAP 37,2 % av velgerne.

Samtiden er alltid rett foran oss

Samtiden er det vi er og der hvor vi er. Den er et «her». Alltid rett foran oss og allerede over. Ingen av oss er i stand til å se hva som ligger rundt neste sving. I boken «Blikktrommen» beskriver Günter Grass det livet folk levde i byen Danzig i sentral-Europa i mellomkrigstida. Det er en tilsynelatende trygg verden, en verden av kortspill og soppstuing og radioapparater. Ingen i familien han skriver om vet at en ny verdensomspennende krig er nært forestående, en krig bare en av dem vil overleve.

Tyskland er første verdenskrigs store taper. Etter kapitulasjonen i 1918, er Tyskland tvunget i kne. Landet mister sine kolonier, det er utestengt fra markeder det før hadde tilgang til, og landet avkreves en tung krigsskadeerstatning. Som svar på tingenes tilstand setter Weimarrepublikken Tyskland på sparebluss. Folk sliter, men det er krakket på New York-børsen i 1929 som sender Tyskland inn i massearbeidsløshet. Den vestlige verden er i økonomisk krise. Tyske banker og industri får ikke lenger lån; næringslivet kolliderer, Inflasjonen øker. Folks pensjoner og sparepenger går tapt.

Det er i denne tiden tyske gater fylles med knust glass og slagord, og det er i denne tiden det nasjonalsosialistiske partiet vinner oppslutning. Hitler sier: Vi skal bygge en velferdsstat. Vi skal ta vare på våre borgere uavhengig av sosial klasse. Sammen skal vi forsvare vårt blod og vår jord. Vi skal kjempe mot den jødiske sammensvergelsen, mot kommunismen, mot markedet. Dette er oppreisningens tid og utrenskningens tid. En tid for renhet. For å forsvare den ariske rasen. For å skape et «Lebensraum»- et Stor-Tyskland for alle tyskere.

Også Cora Sandels karakter Katinka Stordalen får kjenne på det å ikke kunne betale for seg. Å måtte ta imot almisser. Å kjenne blikkene fra de som har klart seg bedre brennende i nakken. I 1933 var opp mot 22 % av de fagorganiserte i Norge uten arbeid. Mange familier levde på én inntekt, og mens utvandringen til Amerika avtok og fødselstallene steg, innførte regjeringen offentlige matkuponger til arbeidslediges familier. Det handler om å klare seg. De handler om å holde hodet over vannet.

«Det er et spørsmål om penger, det som alt annet.» - Katinka Stordalen – Kranes konditori, 1946

Demokratiet er en skjør ting, og mens demokratiet konsoliderte seg i Norge i mellomkrigstida, så fascistene i Italia og i Spania en annen vei. I Tyskland benyttet Hitler maktøvertakelsen i 1934 til å oppløse den gamle Weimarrepublikken. Han avskaffet pressefrihet og organisasjonsfrihet - han benyttet kort sagt demokratiet til å avskaffe demokratiet. Krigsmaskineriet ekspanderte. Verneplikten ble utvidet. Staten skaffet seg kontroll. Samtidig økte produksjonen av konsumvarer, og på mindre enn fire år hadde Tyskland igjen full sysselsetting.

Hjemme i Norge bygger Arbeiderpartiet ned forsvaret, Johan Nygaardsvold blir ny statsminister i 1935. I 1939 bryter andre verdenskrig ut i Europa.

Teater med utgangspunkt i aktuelle problemstillinger

- Mennesket har kriget til alle tider, sier regissør Jon Tombre. I «Blikktrommen» viser Günter Grass oss at krigen har et menneskelig ansikt. Krigens ansikt er vårt ansikt. Den er en del av vår historie.

Også i dag er det mange ting som kan true demokratiet. Krig er en av dem, økonomisk krise en annen. Vi lever i et Europa med høy arbeidsledighet og et valutasamarbeid som er på randen av oppløsning. Kanskje var det da det den tyske økonomien ble satt på sparebluss at folk for alvor mistet tiltroen til demokratiet. Det tyske folket var ydmyket av Versailles-traktaten. De følte seg ute av stand til å påvirke noe, til å endre noe.

De nasjonalsosialistiske ideene var i bunn og grunn hentet fra samme kilde som det sosialistiske tankegodset. De var et produkt av ideen om at samfunn kan organiseres til det beste for alle gjennom sosiale ordninger og en sterk stat. I dag hevder den ledende ideologien at et samfunn kan organiseres til det beste for alle gjennom det frie markedet. Men etter mange år med tilsynelatende stabilitet, befinner Portugal, Hellas, Irland og Spania seg med ett i en krisesituasjon med bunnløs gjeld. Store lån fra EU betinges av en offentlig sparepolitikk. Velferdsstaten bygges ned, pensjoner, barnetrygd og sosialstøtte fjernes eller reduseres. De fattige blir fattigere. Mange føler at de ikke lenger har noen påvirkningskraft - økonomien avpolitiseres og sinnet vokser. Vi ser store streiker, opprørspoliti i gatene. Det ekstreme høyre

er på frammarsj. Ikke bare Gyllent dagdrys i Hellas, men Jobbik i Ungarn og English Defence League i Storbritannia.

Trommen skal tromme

I den mellomkrigstiden Günter Grass beskriver, bygde man tribuner. Senere stod familien Matzerath under bomberegnet i Danzig og så byen legges i grus.

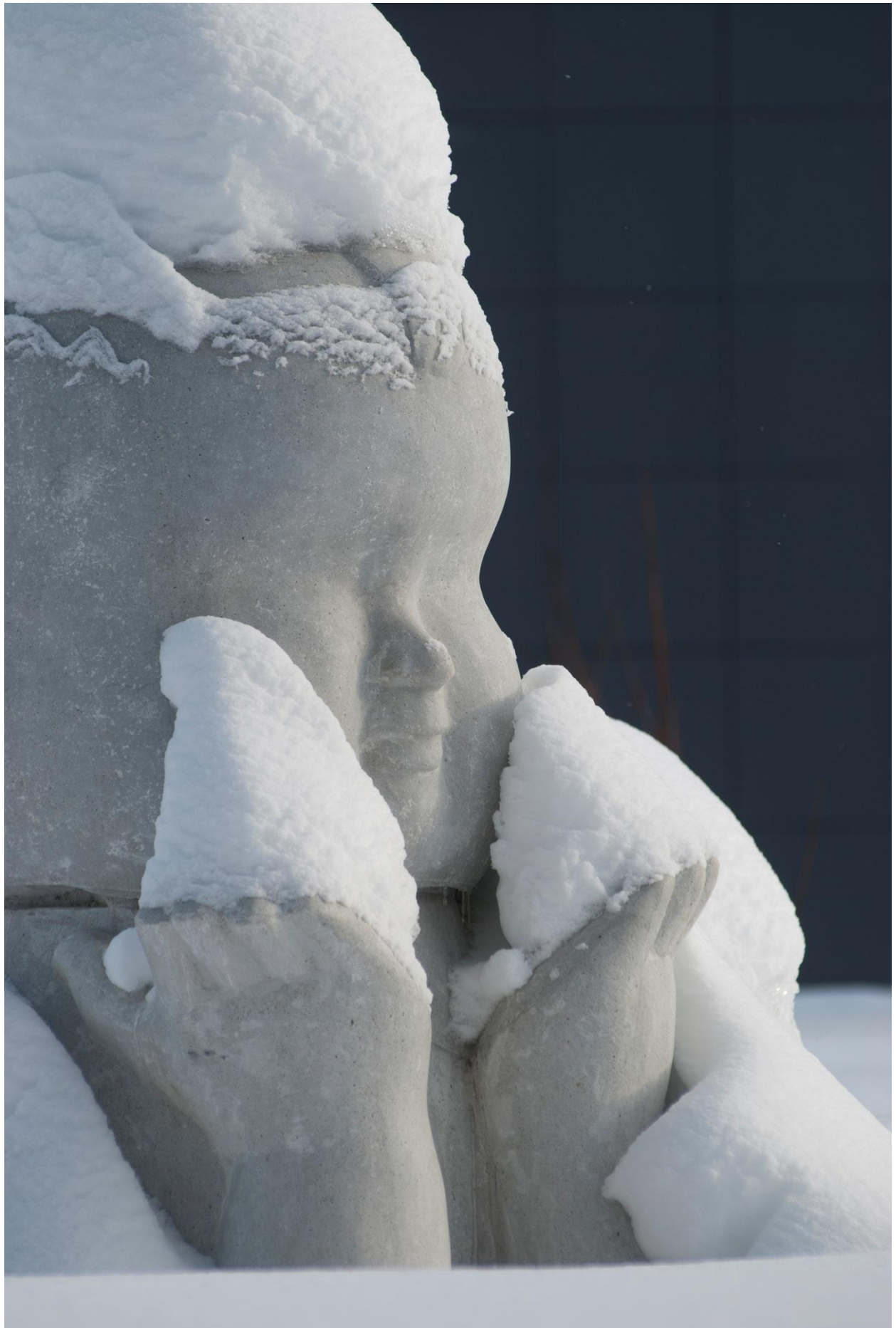
Katinka Krane reiste seg fra kaoset i stua si der hun drev sin hjemmebedrift. Hun tok knappnålene ut av munnen, slengte skråbånd og saks fra seg og gikk ut. Mest for å unnsnippe, kanskje, men også for å finne noe annet enn dette: det daglige slitet.

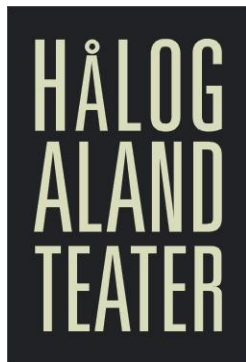
Gjentagelsene. Følelsen av ikke å være noe verdt.

I dag vet vi hva som kan skje når folk mister troen på framtida. Vi vet hva som lever der ute på bloggene, i kommentarfeltene og i taxikøene: innvandrerfiendtlighet, skepsis mot skatter og avgifter, skepsis mot homofile, antifeministiske følelser, nasjonalistiske følelser, følelsen av at det finnes en trussel der ute.

I Russland vedtas det lover som gjør det ulovlig å kritisere kirka. De homofiles rettigheter innskrenkes. Spørsmålet er - hva skal vi svare med? Hvordan skal vi møte vår egen nære framtid? Hvilket språk skal vi bruke?

Hålogaland Teater ønsker å være en samtidsaktør, å ta del i det offentlige rommet. Vi spiller «Blikktrommen», «Mistero Buffo» og «Kranes Konditori» i håp om at disse forestillingene vil ha kraft i seg til å vise at mennesket er et produkt av de samfunnsstrukturene vi blir født under og lever i, men at vi også har denne vidunderlige evnen til å transformere dem, absorbere dem og overskride dem. Så her står vi. Mellom Oskar med trommestikkene og Pippi i Villa Villekulla. Mellom Hedwig med sin sorg og Katinka Stordalen med sitt raseri over det som begrenser dem. Teater og samfunn henger sammen. Gjennom å speile vår nære fortid, håper vi å si noe om den tida vi lever i og den verdenen som former oss. Kanskje kan vi i lys av andres erfaringer gjøre oss våre egne. Se våre liv tydeligere, - og den samtida som er vår.

© Hålogaland Teater 2012